

17. Sprawy z zakresu przejęcia mienia.

1. Reforma rolna

W tej kategorii spraw Sąd orzekając uwzględnia uchwałę Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 5 czerwca 2006 r. (I OPS 2/06) wskazującą, że przepis § 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1 marca 1945 r. w sprawie wykonania dekretu PKWN z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej, może stanowić podstawę do orzekania w drodze decyzji administracyjnej o tym, czy dana nieruchomość lub jej część wchodzi w skład nieruchomości ziemskiej o której mowa w art. 2 ust. 1 lit. e dekretu PKWN z 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. z 1945 r. Nr 3, poz. 13 ze zm.) – **sygn. IV SA/Wa 586/08**. W orzecznictwie pojawiły się rozbieżne stanowiska dotyczące rozumienia pojęcia „nieruchomość ziemska”. Część składów orzekających przyjęła, że „nieruchomości ziemskie”, stanowią nie tylko użytki rolne lub nieruchomości bezpośrednio służące produkcji rolnej, lecz także inne nieruchomości wchodzące w skład majątku ziemskiego danego właściciela jak np. zespoły pałacowo – parkowe – **sygn. IV SA/Wa 1120/08**. Inne składy przyjmowały wąskie rozumienie pojęcia „nieruchomość ziemska” i utożsamiały je w zasadzie tylko z użytkami rolnymi.

W sprawie o **sygn. akt IV SA/Wa 973/08** sformułowano pytanie prawne do Trybunału Konstytucyjnego: „Czy § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1 marca 1945 r. w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. Nr 10, poz. 51 ze zm.) w zakresie, w jakim na jego mocy orzekanie w przedmiocie podpadania nieruchomości ziemskich pod działanie art. 2 ust. 1 lit. e dekretu PKWN z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. z 1945 r. Nr 3, poz. 13 ze zm.) przekazano do kompetencji organu administracji publicznej jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji RP?” (postanowienie z dnia 5 września 2008 r.).

2. Nacjonalizacja

Sprawy z zakresu nacjonalizacji dotyczyły orzeczeń wydawanych na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1946 r. o przejęciu na własność Państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej (Dz. U. Nr 3, poz. 17 ze zm.), która w art. 2 określiła jakie przedsiębiorstwa: przemysłowe, górnicze, komunikacyjne, bankowe, ubezpieczeniowe oraz handlowe przechodzą na własność Państwa bez odszkodowania. Natomiast art. 3 powołanej ustawy określał, jakie przedsiębiorstwa przejmuje Państwo na własność za odszkodowaniem.

W wyroku o **sygn. akt IV SA/Wa 1117/08** Sąd wskazał, iż orzeczenie w przedmiocie nacjonalizacji przedsiębiorstwa było orzeczeniem odrębnym od orzeczenia odszkodowawczego. Brak zatem orzeczenia o odszkodowaniu nie rzutuje na legalność orzeczenia o przejęciu przedsiębiorstwa na własność Państwa.

Z kolei, w wyroku wydanym w sprawie o **sygn. akt IV SA/Wa 2307/07** Sąd stwierdził, że konsekwencją uznania, że orzeczenie z dnia 5 sierpnia 1949 r. (o przejęciu przedsiębiorstwa) zostało wydane z rażącym naruszeniem prawa, jest stwierdzenie nieważności orzeczenia zatwierdzającego protokół zdawczo-odbiorczy tegoż przedsiębiorstwa.

Dodatkowo Sąd wskazywał (sprawa o **sygn. akt IV SA/Wa 2194/07**), że aktualnie administracyjny tryb dochodzenia roszczeń odszkodowawczych (art.160 K.p.a.) stosuje się jedynie w tych sprawach, w których decyzja nieważnościowa stała się ostateczna przed dniem 1 września 2004 r. natomiast wydanie w tym trybie decyzji po tej dacie skutkuje objęciem wniosku odszkodowawczego regulacją art. 417¹ § 2 kodeksu cywilnego, a zatem jego rozpoznanie następuje wyłącznie przed sądem powszechnym.

3. Przejęcie gospodarstw rolnych

Sprawami z tego zakresu, na które należy zwrócić szczególną uwagę, były sprawy w których podejmowano decyzje w trybie nieważnościowym. Przedmiotem rozważań Sądu w tych sprawach było ustalenie wzajemnych relacji między przepisami dekretu z dnia 6 września 1944 r. (Dz. U. Nr 10, poz. 51 ze zm.) o przeprowadzeniu reformy rolnej, a przepisami dekretu z dnia 28 listopada 1945 r. o przejęciu niektórych nieruchomości ziemskich na cele reformy rolnej i osadnictwa (Dz. U. Nr 57, poz. 321). Wskazywano w uzasadnieniach wyroków na odmienność przesłanek przejęcia nieruchomości na podstawie każdego z tych dekretów i właściwość różnych organów podejmujących decyzje (wyrok z dnia 13 czerwca 2008 r. **sygn. akt IV SA/Wa 638/08**).

Na uwagę zasługuje również wyrok z dnia 22 lutego 2008 r. **sygn. akt IV SA/Wa 2426/07** w którym podniesiono, iż organem wyższego stopnia właściwym do rozpoznania wniosku o stwierdzenie nieważności orzeczenia wydanego przez prezydium powiatowej rady narodowej o przejęciu kwestionowanych przez skarżącego nieruchomości przez Państwo jest właściwe samorządowe kolegium odwoławcze.